

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 53. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983404640624/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

Han lovede da, at han nok skulde huske paa mig, og tørrede selv med største Godmodighed mine Taarer af med sit Lømmetørkløde, før at de Andre ikke skulde se mig græde, naar jeg gik, medens han klappede og trøstede mig paa bedste Maade.

Denne elskværdige Mand, som i mit øvrige Liv altid var mig en trofast og hengiven Ven, har ofte i senere Aar erindret mig om mine Sammenkomster, som bestode i, at han holdt en Monolog, hvorpaa han intet Svær fik, og om hans megen Ukjærlighed med at tørre mine Taarer og bringe mit Sind i Ro; og vi have da ret hjerteligt leet ad disse ensformige Scener. Hvor var jeg dog utykkelig, naar jeg gik denne pinlige Gang til ham! Det forekom mig at være en dyb Ydmygelse at skulle tale om Penge, og denne Følelse har jeg aldrig kunnet overvinde. Da jeg blev en voksen Pige og havde Gage, som hver Maaned skulde hentes paa Theatercontoret, var dette mig en sandtan Plags, at jeg, lige til jeg blev gift, hvor altsaa min Mand bestode den, endog hver Gang betalte min Broder en hel Rigsdaler for at udføre dette Ærinde. Heller ikke i mine ældre Aar kunde jeg komme ud af at begjære mere, end Directionen af sig selv tilstod mig, og aldrig fandt jeg, at dette var for lidt for, hvad jeg præsterede. Da dette var en Følelse, som var temmelig fremmed for de Andre ved Theatret, har jeg derimod ofte nydt Godt af deres Ufølsommelighed og uden Anmodning fra min Side faaet min Gage forbeholdt, fordi man fandt det ubilligt, at jeg var ringere stillet end Andre, hvis Tjeneste ikke var af den Vigtighed som min.

MIN FØRSTE INDTRÆDELSE I SELSKABSLIVET.

Mine smaa Declamationsnumre, Udførelsen af Trise og andre Børneroller skaffede mig en Ven, som til sin Død bevarede sit Venskab for mig. Dette var Commandeur Wulff, Chef for Societæcademiet, Shakespeares Oversætter. Skuespiller Rosenkilde kom en Dag og sagde, han vilde føre mig ud til en Familie, som meget ønskede at gjøre mit Bekjendskab. Da mine Forældre hørte, hvem det var, bleve de meget smigrede herover og gave mig Lov til at gaa med. Saa vel Commandeuren som hans Fru og Datter over- øste mig med Venlighed og indbød mig kort efter til et Middagselskab. Dette var første Gang, jeg kom til en større Dine. Jeg gaa for at komme til at gjøre noget Upassende og turde ikke forestage mig Noget eller nyde Noget af det rigt besatte Bord, forinden jeg saa, hvorledes Andre af Selskabet hørte sig ad dermed. Denne Følelse af Uvidenhed med Hensyn til Selskabs- livet og min store Taapasselighed gjorde, at jeg virkelig intet Upassende eller Forkert forestog mig, saa at jeg bagefter hørte mit nene og dannede

Væsen rose af Husets Folk og af de Fremmede, der havde været tilstede hin Middag, og som forundrede sig over, at jeg, der jo ikke havde haft Leilighed til at udvikle mig i denne Retning, har mig ad som en lille Dame. Bevidstheden om min Ukyndighed havde gjort mig forsigtig og varsom, og min naturlige Ydmyghed bødte paa Resten. Denne Familie viste mig i mange Aar den største Kjærlighed og Opmærksomhed, og næsten ved enhver Festsidde i deres elegante Hus var jeg indbudet og endnu oftere i deres mindre Kredse. Idelig kom sønsa Billeter fra Wulff, skrevne som til en kjær Datter. Efter at være kommet der i Huset i flere Aar handlede der sig en Aften en forunderlig Scene. Husets Omgangskreds var af det søkaldte hofiske og finere Selskab, egentlig Hofet i Frederik den Sjettes Hof. En Aften skulde Wulffs have en af deres store Soirées! jeg blev indbudet og kom. I den store, oplyste Sal sad alle Damerne, som Brug var, i en Halvkreds, Herreene gik omkring. Ved min Indtrædelse kom Vært og Værtinde imod mig paa deres sædvanlige venlige Maade, og Fruen anviste mig en Plads i hin Damerække. Jeg kom til at sidde ved Siden af en af Kjøbenhavnns bekendte Damer, bemærket for sit Toilette — om end dette nærmest var, hvad der i et fransk Stykke betegnes som Bornaldsfløi — men tillige bekjendt for at være en taktløs og ingenlunde godmødig Gæst. Denne Dame blev saa ubehagelig berørt ved, at min Ringhed kom hende saa nær, at hun øieblikkeligt reiste sig op og forlod Damerækken, idet hun temmelig klart gav tilkjende, at min Nærhed var Grunden hertil. Jeg mod mit ømfindtlige Sind forstod strax, at min Nærverelse i denne fornemme Kreds havde stødt hende. Blødet foer mig til Hovedet og til Hjertet — men i samme Øieblik kom Værtinden og med hende næsten alle Damerne og Herreene, der Alle havde bemærket Damens Adfærd, hen til mig og gjorde mig en Kur, som paa den ene Side forleiede min Forlegenhed, men paa den anden hjalp paa den Ydmygelse, jeg følte. J. L. Heiberg, der ligeledes var indbudet, kom netop ind ad Døren i det Øieblik, da Alle flokkedes omkring mig. Han ytrede nogle Dage efter: „De saae ud forleden hos Wulffs som en ung Fyrstinde, hvem Alle bragte deres Hylding.“ Ikke da, men en Del Aar efter, fortalte jeg ham Aarsagen til denne Hylding. Inden jeg hin Aften tog bort, bad Fru Wulff mig paa det Indstændigste at komme og spise hos dem næste Middag. Forblommet slog hun paa det Passerede og sluttede med at sige: „Jeg lover Dem, at De aldrig mere skal træffe sammen med denne Dame hos os,“ og foretogde mig, at Alle havde takket hende og Wulff, fordi de havde givet dem Leilighed til at gjøre mit Bekjendskab. Men forunderligt gaar det ofte til i Verden. Samme Dame, der hin Aften stodtes over at være i Selskab med en lille beskedne Pige, har senere ofte gjort sig al Umage for at komme i nærmere Berøring med mig, naturligvis uden Nytte.

I dette Hus kom jeg nu ideligt, haande i de smaa og store Selskaber, og det kunde ikke være uden Indfydelse paa min selskabelige Dannelse at komme i Berøring med saa mange og saa forskjellige Mennesker, som her forsamledes. Blandt de mange Fester, som jeg her deltog i, havde man ogsaa nogle Aar senere, i Julen arrangeret en, hvor vi skulde spille Comedie. Der blev givet Holbergs „Julstue“ og et lille fransk Stykke, som Heiberg havde overtaget for Theatret, og hvori han her hos Wulffs selv udførte en Hovedrolle. Stykkene bleve spillede af Husets Omgangsvener, Herrer og Damer. Blandt dem, som deltog deri, var jeg den eneste, hvis Vag det var at udøve Skuespilkunsten; og jeg var — uden al pautagen Beskedenhed — den Sletteste af dem Alle; og det var ikke saa forunderligt. Det er en spen uhyggelig Følelse at lege med det, som man er vant til at betragte med største Alvor. Men for at denne Alvor kan indræde, maa der først og fornemmelig være en overstrømmende Klod i almindelig Publikum og Skuespilleren; det er den, som Lampsrøkken tilveiebringer paa et Theater; den adskiller disse to Verdenene, den virkelige og den ideale, og det er derfor ret betegnende, at madens den ideale straalor i fuld Belysning, holdes den virkelige i Dunkelhed under Fremstillingen og træder saaledes i Skygge for hin. I den private Comedie ere begge lige meget oplyste, og det Mysteriske, som der altid er ved et samlet, ubejægt Publikum, er tilintetgjort, og hermed er Illusionen forstyrret. Jeg har derfor aldrig kunnet fatte Muligheden af at give losrevne Scener tilbedste for Venner og Bekjendte; slige private Optin have altid været mig imod og forekommet mig uværdige — ja, jeg gaar saa vidt at påstaa, at det aldrig vil falde en virkelig Kunstner med Følelse for sin personlige Værdighed ind at nedlade sig til dette Løst, der rober bande Mangel paa Blyferdighed og Rinpeagt for den Kunst, hvis Udøvelse man har gjort til et alvorligt Studium. Min pinlige Følelse hin Aften var mig derfor en Lærdom, som gjorde, at jeg aldrig oftere deltog i slige Lege.

Contrasten mellem disse Omgangsvener og mit uhyggelige Hjem trængte paa en skærende Maaede frem for mig, naar jeg trængte ind i vor Dagligstue, og Overgangen foregode min Melancholi, der nu var større end nogensinde. De ulykkelige Scener mellem mine Forældre tiltog saa mere end aftog. Mit Forhold til Hennes trykkede mig mere og mere, jo ældre jeg blev. At jeg kom i Berøring med saa mange Mennesker, gjorde ham mistroisk og skinsyg i altid højere Grad. Han bebrødede mig, at jeg Intet havde tilovers for ham, at jeg aldrig blev glad, naar han kom, og han forlod mig som oftest usigelig bedrøvet. Naar han gik, og jeg da, som engang var Skik, skulde følge ham ud, havde vi her Afskeds-scener, som jeg endnu med Gysen gjenkalder i min Erindring. Grædende styrkede han for det meste hør, og grædende gik jeg ind og satte mig i mit triste Hul, hvor jeg hundred Gange om Dagen søn-

skede mig Døden. Jeg faldt nu hen i en saadan Sløvhed og Ligegyldighed, at det næsten var umuligt at faa mig til at kledde mig paa; indhyllet i et stort Shawl satte jeg mig hen og grublede over mine ulykkelige Forhold, uden at jeg søgte Muligheden af, at dette nøgseinde kunde blive ander-

6 ledes.

MIN HEMMELIGE VERDEN.

Men hvorledes gik det til, at jeg til Trods for den trykkende Melancholi i Hjemmet kunde fremtræde frisk og løftet i Kunsten? Hvad bevirkede denne Dobbeltthed i disse to Verdenene? Det var en tredje for alle andre end mig selv hemmelig Verden, som jeg roed min Phantasi, min Romantik, mit Sværmeri havde omgivet mig med. Denne Verdens Befolkning bestod i smaa, 10
dejlige, lyshaarede Børn, som jeg kaldte mine Alfer, og hvis Nærhed Ingen kunde fornemme uden jeg selv. I Skoven, paa Havet, i mit Hjem følte jeg dem Dag og Nat ved min Side. Nær Skyerne paa Himlen sammensøbede sig i Horizonen ved Solens Nedgang, glimrende indtattet af de guldbræmmede Kanter af Solens sidste Stråler, da saa jeg mine smaa Alfers Hoveder kige ud af det bløde Skyhav, idet de ventligt nikkede til mig. Af dette Sværmeri fødtes mine „blaa Længsler“, thi min Længsel var bestandigt stor efter at komme op til dem. Hændte der mig noget Held, fik jeg et stille Ønske 20 opfyldt, da var min første Tanke: dette kan jeg takke mine smaa Veninder for. Og lidt efter lidt levede jeg mig i den Grad sammen med min hemmelige Verden, at min Tilværelse, mit Liv egentlig bestod heri, medens jeg i det daglige Hverdagsliv gik omkring som en Drømmende. I Kunsten og i Omgang med mine Alfer var jeg først ret i vaagen Tilstand. Kort sagt, jeg 25 var en lille Hedning, der ikke var oplyst om, at der er een saad Gud, vi have at holde os til. Mit Fædervor holdt jeg dog stadig fast ved den det Øieblik, jeg hin Aften som Barn havde lyttet til min Moders stille Bøn, men ellers var jeg fuld af Overtro og Uklarhed i mine Forestillinger. Vi to Smaa-piger, min Søster Amalie og jeg, vare forsonne Børn uden Skolegang, uden 30 Syn paa noget Halere, vi kunde se op til; hvad Under da, at man selv skaber sig en Verden, hvori Sjælens Trang vugger sig i lysende, skjønnede Billeder. De førte mig i mine natlige Drømmerier ind i en deilig Alfesø, fuld af Blomster og Frugter, der spillede sig i smaa Vandflader, og imellem hvilke vidunderligt oplyste Gange slyngede sig. Denne Heve, denne Belysning, disse 35 Frugter, disse Blomster har jeg hele mit Liv længtes efter at gjenne. Den Coiffed, som Gud viste mig, tilskrev jeg Alferne, thi disse kjendte jeg dengang hedde end vor Fæder i Himlen. Naar jeg var ene i min Stue, talte jeg ofte høit med dem. Havde jeg forlagt Noget, der ikke strax var til at